

ایران و دریای خزر: مرحمت فرموده و هیچ کاری نکنید

بهمن آقایی دیبا

17:39, 10-05-2013

بهمن آقایی دیبا

***بهمن آقایی دیبا، کارشناس حقوق بین الملل در آمریکا است.**

معاون وزارت امور خارجه ایران و نماینده این کشور در مذاکرات دریای خزر اخیراً گفته است که سهم ایران از این دریا کمتر از روسیه نیست. ایران به تازگی میزبان نشست معاونان وزارت خارجه پنج کشور ساحلی دریای خزر بوده است.

جمهوری آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و استقلال سیاسی، همسایگان جدید خزر شدند و همراه روسیه و ایران پنج کشور ساحلی دریای خزر را تشکیل می دهند. این کشورها نزدیک به دو دهه است که سرگرم تدوین رژیم حقوقی تازه‌ای برای این دریا هستند.

در یک طرف ایران قرار گرفته و در طرف دیگر روسیه، قزاقستان، جمهوری آذربایجان و ترکمنستان، با حمایت آمریکا و اتحادیه اروپا. اما در ایران دولتی بر سر کار است که برای منافع ملی کشور اهمیت درجه دوم قایل است.

در شرایط حاضر، به دلیل سیاست های "حفظ نظام موجود به هر قیمت" که توسط حکومت ایران دنبال می شود، هر موضوع دیگری به شدت به حاشیه رانده می شود، زیرا در شرایطی که موجودیت رژیم حاکم همواره در عرض دهه های گذشته در معرض تهدید بوده است (سواى اینکه چه کسانی مسئول این وضع هستند) و همه مسائل دیگر به حالت فرعی در می آیند.

ایران دارای حقوق تاریخی و بنیادی در دریای خزر است. این حقوق علاوه بر اسناد قراردادی، متکی به هزاران سال حضور و مشارکت ایران در امور این واحد آبی بسته می باشد.

گرچه کاستی هایی در قراردادهای ۱۹۴۰ و ۱۹۲۱ درباره حقوق ایران در دریای خزر وجود دارد اما در تاریخ موارد متعددی وجود دارد که کشورها با همین حقوق قراردادی و به استناد عهد نامه های قدیمی خواسته هایشان را پیش برده اند.

بدون شک برای رسیدن به جایی که بتوان با همین امکانات، حقوق ایران را در دریای خزر تامین کرد، داشتن سطح مناسبی از اعتبار (پرسستیژ) و اقتدار در منطقه و جهان نیاز است.

حکومت حاکم بر ایران در حال حاضر برای گرفتن حقوق مردم ایران در خزر با چند مانع مهم رو به رو است.

از جمله این موانع فقدان اعتبار و اقتدار لازم، درگیری در مسائل بنیادی مربوط به بقا و اتکای به همان قدرت هایی است که در جهت مخالف منافع ایران در دریای خزر حرکت می کنند.

در این شرایط، حکومت ایران قادر و حتی مایل به اخذ حقوق ایران در دریای خزر نیست. در نتیجه بهترین کاری که ایران می تواند انجام دهد این است که از وارد شدن در هر گونه ترتیباتی که راه ملت ایران را در آینده برای استیفای حقوق خود در دریای خزر سد کند، خودداری کند.

برخی به این امر ایراد می گیرند که دیگران مشغول بهره گیری از منابع خزر هستند و خودداری ایران از حصول توافق با دولت های دیگر باعث عقب ماندن می شود.

در پاسخ باید گفت چنانچه سهم ایران خواه براساس طول ساحل و یا فرمول "خط منصف اصلاح شده" که روس ها پیشنهاد می کنند، تعیین شود کمتر از ۱۳ درصد از عمیق ترین بخش دریای خزر که تا کنون هیچ منبع مهم نفت یا گاز در آن کشف نشده است نصیب ایران خواهد شد.

ایران به دلیل تحریم های بین المللی و سو مدیریت رژیم حاکم، در شرایطی نیست که بتواند روی این منابع سرمایه گذاری کند و یا از دانش فنی مدرن برای این کار بهره بگیرد و یا حتی بازاریابی مناسبی کند.

در عین حال ایران دارای منابع شناخته شده مسلم در مناطقی است که نیازمند درگیری سیاسی نیست و با سرمایه گذاری کمتر و توسط دانش فنی به روز نشده می توان آنها را استخراج کرد.

اینها دلایل دیگری هستند برای اینکه حکومت ایران از وارد شد به هر گونه ترتیباتی که بعدا می تواند باعث درد سر برای ملت و کشورشود، خودداری کند.

+++++

برچیده تبرستان از بی بی سی فارسی 2013-5-10

<http://www.bbc.co.uk/blogs/persian/viewpoints/2013/05/post-555.html>